

LEGGOYS

4/93

15 mk

HAASTATELTAVANA

TONI EDELMANN

Seuraava haastattelu on tehty Toni Edelmannin kotona, miellyttävässä käpyläläisessä omakotitalossa kevättalvella 1994. Toni on Toni ja haastattelija on H.

Alkuun oli hirmuinen sähläys lainatun haastattelumankin kanssa. Taisi Tonille tulla harvinaisen selväksi, että tässä on amatööriasialla. Kiitos kärsivällisyydestä!

H: Miten ryhdyit säveltämään Tolkienin lauluja?

Toni: No, Ryhmäteatterista otettiin yhteyttä että ne on tekemässä tällasta ja kysyttiin olisinko kiinnostunut siitä. Mä olin jo aikaisemmin lukenut tän kirjan ja innostunut siitä ja olin ajatellut että mä vaan teen niitä lauluja. Mä ryhdyin tekemään niitä silläi että mä luin ensin muutamia kertoja ne kirjat ja tein muistuttimpanoja. Mä hain

perspektiiviä siihen musiikkiin ja yritin etsiä sellasta että mitä siellä puhutaan musiikista ja minkälaista sen pitäis olla, ei vain yksityisten laulujen vaan mikä se koko musiikin filosofia siinä on.

H: Olet siis pyrkinyt luomaan Keski-Maan musiikillista maailmaa, et pelkästään säveltämään irrallisia lauluja?

Toni: Niin, mä halusin luoda semmosen Keski-Maan oman musiikin, samantapaisen kuin meillä on jokin Siukosen laulukirja. Mä keräsin ne kaikki kohdat, ihan kaikenlaiset mitkä vähän-

kään viittasi musiikkiin ja niitä oli kirjakohtasestikin paljon, ja hyvin erilaisia. Jotkut oli sellaisia että luonnehdittiin hyvin selvästi millaista musiikin pitää olla ja toiset vaan jotain efektiomaisia.

H: Haittaako liian tarkka raja- sävellystyötä? Toni: Yleensä kyllä, jos teen esim. filmimusiikkia ja ohjaaja antaa ohjeet niin mua häiritsee ja haittaa ("kolme ja puoli minuuttia tihenevää kahutunnelmaa"), mä en oo sen luonteinen säveltä-

jä. Mieluummin tekee vaan sen kappaleen eikä tiedäkään minkä pituinen siitä tulee, mut tässä tapauksessa se on eri asia koska mua innosti tätä maailmaa, käyttää sitä, olla uskollinen sille.

H: Mistä pidit eniten alkutekstissä?

Toni: Mä pidin asenteesta joka niillä oli siellä Konnussa, että laulut olivat renkuksia ja annettiin ymmärtää että kaikki lauloivat ja kaikissa eri tilanteissa. Lau-

lut olivat helppoja omaksua, kaikki pystyi laulaan. Jotenkin mä vierastin niitä virallisia lauluja, ne oli jotenkin liian hienoja

H: kuitenkin ne mitä esitit meille 3.1. oli siitä kauniista ja surumielisestä päästä (paitsi *Tom Bombadil*)

Toni: Joo, no siinä tilanteessa mä lauloin noita balladeja. Tietenkin sitten mullakin selvästi tuli erilaiset tyyli, oli ballaadit ja kertomukset, ja sitten tätä kuninkaallinen musiikki.

H: Oletko tehnyt instrumentaalimusiikkia tolkieniin?

Toni: Suurin osa oli laulettua, ja muukin sovitettu laulujen teemoista. Ei mua kiinnostanut. Olin kyllä kuullut sen suomalaisen ja sen ruotsalaisen musiikin (*Enso Kosta* ja *Bo Hansson*) ja elokuvamusiikin, mutta ei ne erityisesti sykäyttäneet, ei ne välittäneet mulle mitään sen kirjan tunnelmista, ne olis voinut olla muutakin. Mä lähestyin tätä siten että kuuntelin kansanmusiaa ympäri maailmaa, tarkoitus oli löytää jotain yhteisiä nimittäjiä kansanomaisille lauluille, ja antaa tän musiikin vaikuttaa. Siis pohjustavaa työtä.

H: Siis samaan tapaan kuin Tolkien keräsi mytologioita ympäri maailmaa? Tää sopii hyvin samaan henkeen.

Toni: Joo, kyllä siinä oli ihan selvä yhteys.

H: Fantasiomusiikin kliseehän on kelttiläinen kansanmusiikki...

Toni: Kyllä mä sitäkin kuuntelin mutta ei voinut ajatellakaan että se olis ollut ainoa. Kuuntelin esimerkiksi saamelasta ja arabialaista kansanmusiikkia. En tiedä kuuluuko se lopputuloksessa, eikä kiinnostakaan, mutta kaiken annoin vaikuttaa.

H: Miten *Klonkku*-biisi syntyi, oliko *Kari Väinäsellä* osuutta?

Toni: Kyllä se on mun tekemä, mutta tietenkin mä seurasin Ryhmiksen harjoituksia paljon. Totakai se tyyppi vaikutti ja miten se lähti rakentaa sitä tyyppiä. Oli se sille ihan räätälän työnä tehty. Se oli loistava, kuolematon roolisuoritus, ja parhaimmasta päästä näyttelijän laulamista

H: Oletko itse hoitanut myös sanallisen sovituspölen, joitakin laulutekstejähän on muokattu aika lailla.

Toni: Kyllä, joitakin muokkasin.

H: Esimerkiksi *Durinin aikaa* on lyhennetty reippaasti, ja se on paljon kompaktimpi ja paremmin toimiva sillai.

Muuten, *Vanha iloinen kapakka* -biisistä: onko tahallista vai tahatonta sensuuria kun säkeessä "sen olueen oivaan ja ruskeaan/ Kuu-Ukkokin mieltä ja maistamaan/ tuli sitä ja juopui varmaan" on toi juopuminen korvattu mieltymisellä, siis mieltä varmahan?

Toni: Onks siinä niin todella? En tiedä, oisko ne siellä mun huomaamatta... mä olen aina luullut että siinä on juopui.

H: Eli kyseessä on äänitysvaiheessa tapahtunut vahinko?

Toni: Ilmeisesti.

H: mitä tykkäät teatterisäveltämisestä vastakohdana muulle? Oletko tehnyt sitä paljonkin?

Toni: Aloitin teatterissa ja olen tehnyt sitä hyvin paljon, nykyisin vain jos se miellyttää - ei vain rahan takia. Vakituksena olisi tylsä olla teatterissa. Mutta jos on kiinnostava aihe, niin mikä ettei, pidän teatterista. Nyt teen pienoismusiikkiesitystä *Märta Tikkasen Vuosisadan rakkaustarinaan*, jossa näyttelee *Anne Nielsen*, mä dramatisoin ja ohjaan sen. Siihen tulee kymmenen laulua ja puhetta, valoja, videota...esitys tulee Kajaaniin heinäkuussa ja Tikkurilaan syksyllä, teatteri Kehä 3:een. Keväällä menen Bonnin kaupunginteatteriin, ja sitten olen tekemässä isoa musikaalia Venäjälle.

H: Venäjästä tuli mieleen, voisitko kertoa uudestaan tän jutun joka sulle tapahtui siellä *Eija Ahvon* kanssa?

Toni: Joo, mä olin sen kanssa konserttimatkalla siellä (Leningradissa) ja oltiin sinfoniaorkesterin kanssa Säveltäjaliiton konserttisalissa. Konserttioli mun lauluista ja sitten tuli idea että otetaan tää duetto *Palaa luokseni* jonkun venäläisen laulajan kanssa, osaksi venäjäksi ja osaksi suomeksi. Saatiin hyvä tekstintekijä, kuuluisa näyttelijä sekä laulutekstin kirjoittaja *Nikolai "Nick" Denisov* joka tavattuaan Eija Ahvon ihastui niin että halusikin itse laulaa. Ja tulikin ihan mukava hieno esitys.

Eija lauloi ensin suomeksi ja sitten välisoiton aikaan Denisov puhui venäjäksi laulettu osan. Kolmannessa he lauloivat yhdessä kertosäkeen venäjäksi. Sitten tää käännettiin orkesterille, joka ei Tolkienia tuntenut, hän oli varmaan Neuvostoliiton aikaan kielletty kirjailija, ja käännoksessä tuli tää kohta "tie länteen vie yhä vain, siellä jossain on maa jossa levon saa sydän meidän molempain" ja ne nauroivat kyyneleet silmissä. Tää oli neljä vuotta sitten, eli Neuvostoliiton vedellessä viimeisiään. En osaa venäjää mutta kuulemma Denisov teki oikein kauniit sanat.

Toni: jos mä saisain WSOY:n innostumaan siitä laulukirjasta, mitä mieltä sä olet, olisiko nimi *Hobittilauluja* sinusta huono kun siinä olisi myös näitä balladeja?

H: No eei, nimi liittyy tv-sarjaan ja sitten Keski-Maassa juuri hobitithan oli niitä jotka keräsi ja

talletti kaikenlaista perinnettä, välittivät sitä eteenpäin. Se siis olisi nuottikirja?

Toni: Nuottikirja johon tulisi kuvitusta ja kolmisenkymmentä laulua, eli sellaisiakin kappaleita tulisi mukaan joita ei ole levyllä.

H: tuleeko siihen muitakin kuin TSH-biisejä?

Toni: Joitain *Adventures*-kirjasta ja *Bilbo's last Song* jonka tekijänoikeudet ovat **Joy Hillillä**, **JRRT:n** sihteerillä. Joy Hill meinasi oikeusjuttua meidän levyistä, sit sille maksettiin jotain pari tonnia. Uskomaton ristiriita kirjan ja sen alkupe-
räisen hengen kanssa, näillä oikeudenomistajilla ei ole mitään solidaarisuutta. Niinhän kävi **Brechtillekin**, kun se arvas että tällasta tulee niin se testamenttasi oikeudet DDR:n taideakatemialle ja allekirjoitti Bert Brecht, sitten sen lapset veti sen Haagin tuomioistuimeen, että heidän isänsä nimi on Bertolt ja ne voittivat sen...

Mutta sillä tavalla aattelin että Tolkien teki niitä runoja ja poimi mitä hyväksi näki Sormusten herraan, että vaikka ne kaikki tekstit ei olis

Tarusta niin ne kävis siihen laulukirjaan. Olis tarkoitus että tekisin siihen aika yksinkertaiset pianosäestykset, ettei tarvitsis olla mikään loistava pianisti että pystyy säestämään niitä, ja soinnut kitaralle et ne ois kaikkien laulettavissa. WSOY hankkii käännökset. Aikataulusta ei tietoa, kun ne päättää ekaks julkaisusta, tulos saat-
taa olla kielteinen mutta ehdotan joka tapaukses-
sa. Luuletko että tolkienseuralaiset hankkii sen kirjan?

H: Joo, meitä on nyt noin kolme ja puolisataa, ja varsinkin jos olis vaikka lehden kautta mahdol-
lista saada seuralaisille alennusta niin varmasti.

Toni: Mä voisin siitä mainitakin WSOY:lle.

H: Millainen sen ulkoasu tulis olemaan?

Toni: Kovakantinen ihan kunnon kirja, väriku-
villa, värikäs ja kaunis katselukirja jossa vois olla runonpätkiä kanssa, en mä sen ulkoasua kuitenkaan suunnittele.

H: Entäs jos **Hiltunen** kuvittaisi?

Toni: Niillä on omia kuvittajia kanssa, mutta mä voin kysyä siitä.

H: Ryhmiksen näytelmän aikoihinhan tota musiikkia ehdittiin julkaista yhden levyn verran, mutta teille tuli sitten ongelmia sen kanssa vai kuinka?

Toni: **Jaakko Salo** Finnlevystä innostui ja kysy onko meillä oikeudet ja mä sanoin että kyllä on. En tajunnut että ne oli vain kahdeksi vuodeksi, ja sit ne rupesivat tekemään levyä ja kun se oli tehty niin paljastui, että oikeuksia ei ollutkaan. Esitys-oikeudet on eri asia kuin levytys-oikeudet, siitä tuli aika sota ja päätettiin että Finnlevy lopettaa sen julkaisemisen.

H: Ehtikö se myyntiin muuallekin kuin Ryhmiksen esityksiin?

Toni: Se oli kaupoissa ja taidettiin myydä painos loppuun, ja radiohan soittaa sitä jatkuvasti. Nää jutut ei kosketa radiota, kun niillä on joku levy niin ne voi soittaa sitä. Aika säkä et saatiin se tehtyä.

Me maksettiin korvauksia jälkikäteen, aluksi meitä uhkailtiin hirmu summilla mutta se meni aika siististi, kai ne tajusivat että Suomessa on pienet levynmyyntilukemat. Finnlevy teki sitten parin vuoden työn saadakseen ne kustannussopi-
mukset, ilman kustantajan lupaahan ei saa tekstejä käyttä.

H: Perikuntako ei halunnut antaa lupaa vai mihin

se tyssäsi?

Toni: En mä oikein tiedä mihin se tyssäsi, Finnlevy ja yks toinenkin levy-yhtiö on käynyt tätä kirjeenvaihtoa, en tiedä moniako satoja kirjeitä, fakseja ja soittoja... ei kai ne vaan halua antaa kustannusoikeuksia, myydä niitä osittain. Jos Finnlevy saisi kustannusoikeudet niin se omistaisi pienen osan niistä, sitä kustannussopimus tarkoittaa, 1/3 siirtyy sen mukana.

H: Haluatteko julkaista vanhan uusiksi vai tehdä kokonaan uuden?

Toni: Jotain vanhaa, sit myös intresseissä olis tehdä kokonaan uusi levy. Ehkä joitakin samoja biisejä, sit ennenkuuluttomia, niitä on niin paljon.

H: Oletteko saaneet minkäänlaista vastausta näihin yhteydenottoihinne?

Toni: Yleensä jättävää hiljaisuutta, sitten joitakin epämääräisiä kirjeitä. Poikani **Samuli** haluaisi levyttää **Merelle**, ehkä myös **Boromirin**, **Santeri Kinnunen** haluaisi levyttää ihan kaikki laulut, se on semmoinen Tolkien-friikki.

H: Miten suhtaudut tähän, ovatko Tolkien-biisit vapaata riistaa?

Toni: Tottakai, sehän on vaan kiva jos niitä käytetään.

Toni Edelman esitti laulujaan Upsalassa, Pohjoismaisella Tolkien-festivaalilla kolmen lapsen kanssa. Jatkoa seuraa:

Toni: Elokuun 4. Nokiolla, Tapsan tahdeissa, nauhoitetaan konsertti ja mä otan ne lapset mukaan sinne televisioon. Biisejä jotka sinne tulee olis ainakin *Gil-galad*, *Lännessä*, *alla auringon*, *Tom Bombadillo*, *Merelle*, *Boromir*, *Lorien* ja *Tie vain jatkuu jatkumistaan*.

H: Upeeta et sullakin tää musiikki on jäänyt elämään, ettei se ollu mikään kertaprojekti näytelmää varten ja sit unhoon.

Toni: Ei ollu tarkotuskaan. Niin, sitten on vielä tää *Snövit* jonka mä tein ruotsinkieliseen sanotukseen, oi *Elbereth Gilthoniel* siis.

Toni: Mua viehätti se mitä Frodo eikun Bilbo sanoi, kun siltä kysyttiin mistä tuli ihana sävel johonkin. Se vastasi että en tiedä, tuntuu että olen joskus kauan sitten kuullut sen. Mua viehätti se ajatus luoda lauluja joista kuulija ajattelee et niissä on jotain tuttua muttei pysty sanomaan mitä, ikilaulun tunne.

H: Vieläkö syntyy Tolkien-lauluja?

Toni: En mä usko että enää, ei ole ainakaan suunnitteilla.

Haastattelijana oli Johanna Vainikainen. Valokuvat otti Anna Hulkkonen 3.1.1994 Helsingin Uudella Ylioppilastalolla.

MUSTAINMAAN SOTAHUUTO

#2 25 MK

ensimmäinen fantasialehti!

MMS #2
c/o Sampsa Sihvola
Laiurinkatu 33 c 66
00150 Helsinki

HAUTAKERO